

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Kumpaankin jokeritehtävään saa vastata. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Useissa Euroopan maissa on viime vuosikymmeninä esiintynyt populistisia poliittisia liikkeitä. Tarkastele esimerkkien avulla, mitä tyyppillisiä piirteitä populistisilla liikkeillä on, mistä syistä liikkeet syntyvät ja miksi ne ovat usein melko lyhytikäisiä.

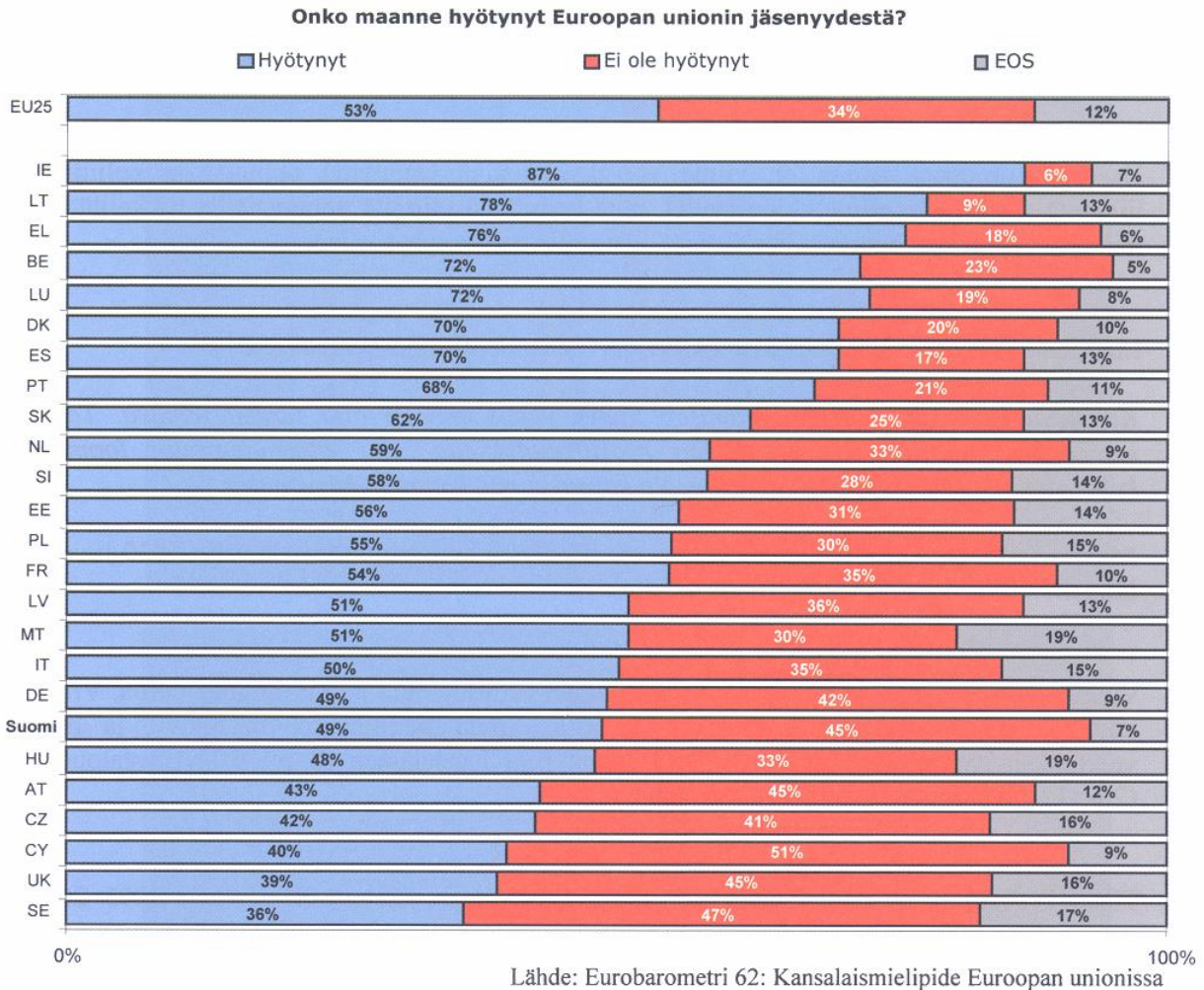
2. Eino Kuusi kirjoitti vuonna 1931 teoksessaan Sosiaalipolitiikka seuraavasti:

Kansakunnan työvoiman säilyttämisen täytyy yhteiskunnalle olla tärkeä tehtävä. Tämä saavutetaan suojelemalla työvoimaa ryöstökulutukselta, s.o. ennenaikaiselta loppuun kuluttamiselta, ja edistämällä päinvastoin kansakunnan työkyvyn kasvamista.

Minkälaisilla keinoilla Suomessa on pyritty Kuusen mainitseisiin tavoitteisiin 1930-luvulta lähtien?

3. Vuonna 2004 perintö- ja lahjavero tuotti Suomen valtiolle noin 472 miljoonaa euroa. Viime aikoina on vaadittu perintöveron poistamista. Miten perintövero määräytyy, ja mitä vaikutuksia veron poistamisella olisi a) yksityisen kansalainen (2 p.), b) yritystalouden (2 p.) ja c) valtiontalouden (2 p.) kannalta?
4. Tilastokeskuksen mukaan Suomen bruttokansantuotteen kasvu oli vuosina 1995–2003 keskimäärin 3,6 prosenttia vuodessa. Siitä 1,3 prosenttia muodostui tehtyjen työtuntien määrän kasvusta ja loput 2,3 prosenttia tuottavuuden kasvusta.
  - a) Mitkä tekijät kasvattavat tuottavuutta? (2 p.)
  - b) Pohdi, millaisia keskinäisiä vaikutussuhteita tuottavuuden ja työllisyyden välillä on. (4 p.)
5. Lotan ja Laurin avioliitto on joutunut vaikeuksiin Laurin epäsäännöllisen ja tuhlailevan elämän vuoksi. Maksaakseen velkojaan Lauri myi omistamansa moottoripyörän ja tietokoneen, jota Lotta oli käyttänyt ansiotyössään. Rahat hupenivat ja velat lisääntyivät. Tukalassa tilanteessa Lauri päätti myydä nimissään olevan perheen kesämökin. Kun Laurin elämäntavassa ei tapahtunut muutosta, oli vuoden kuluttua edessä uusi operaatio. Lauri tarjosi Lotan tietämättä ystävälleen Yrjölle edullisella hinnalla omistamansa ja nimissään olevan perheen asunnon hallintaan oikeuttavat asunto-osakkeet. Lotta puolestaan oli joutunut ottamaan useaan kertaan pankista lyhytaikaista luottoa maksaakseen perheen ruoka- ja vaatelaskuja. Selvitä Laurin kauppojen laillisuus ja puolisoitten vastuu toistensa veloista.
6. Tarkastele määräaikaisen ja toistaiseksi voimassa olevan vuokrasopimuksen eroja vuokranantajan ja vuokralaisen kannalta.

7. Syksyllä 2004 julkaistussa Eurobarometrissä 62 kysyttiin eri EU-maiden kansalaisilta, onko heidän oma maansa heidän mielestään hyötynyt Euroopan unionin jäsenyydestä (vastausvaihtoehdot Kyllä, Ei, En osaa sanoa). Oheinen diagrammi kertoo kyselyn tulokset. Pohdi diagrammin tietoja apuna käyttäen, mistä eri tekijöistä EU-jäsenyyden kannatuksen erot maiden välillä johtuvat.

Diagrammin maat ovat ylhäältä lukien Irlanti (IE), Liettua (LT), Kreikka (EL), Belgia (BE), Luxemburg (LU), Tanska (DK), Espanja (ES), Portugali (PT), Slovakia (SK), Alankomaat (NL), Slovenia (SI), Viro (EE), Puola (PL), Ranska (FR), Latvia (LV), Malta (MT), Italia (IT), Saksa (DE), Suomi, Unkari (HU), Itävalta (AT), Tšekki (CZ), Kypros (CY), Britannia (UK) ja Ruotsi (SE). Ylin palkki EU25 on koko EU-alueen vastausjakauma.

Tehtävät 8A ja 8B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 8A on laadittu lukion vanhojen opetussuunnitelmien (1994) mukaan, 8B lukion uusien opetussuunnitelmien (2003) mukaan.

8A. Millä tavoin Suomen ulkoista turvallisuutta pyritään suojaamaan mahdollisia uhkia vastaan?

TAI

8B. Euroopan unionin päätöstyypit ovat asetus, direktiivi ja päätös. Miten kukin niistä vaikuttaa jäsenmaiden lainsäädäntöön?

+9. Tarkastele oheisia tekstejä, jotka koskevat ulkopoliittista päätöksentekoa Suomessa.

Suomen ulkopoliitikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Eduskunta hyväksyy kuitenkin kansainväliset velvoitteet ja niiden irtisanomisen sekä päättää kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamisesta siltä osin kuin tässä perustuslaissa säädetään (...)

Valtioneuvosto vastaa Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Eduskunta osallistuu Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansalliseen valmisteluun sen mukaan kuin tässä perustuslaissa säädetään.

Suomen perustuslaki 93 §: Toimivalta kansainvälisissä asioissa (ote)

Uudistettu ulkopoliittinen päätöksentekojärjestelmä edellyttää presidentin ja valtioneuvoston kiinteää yhteistyötä kaikessa Suomen ulkopoliitiikan johtamiseen liittyvässä päätöksenteossa ja toiminnassa. Käytännössä järjestelmä on toiminut ilman suurempia ongelmia.

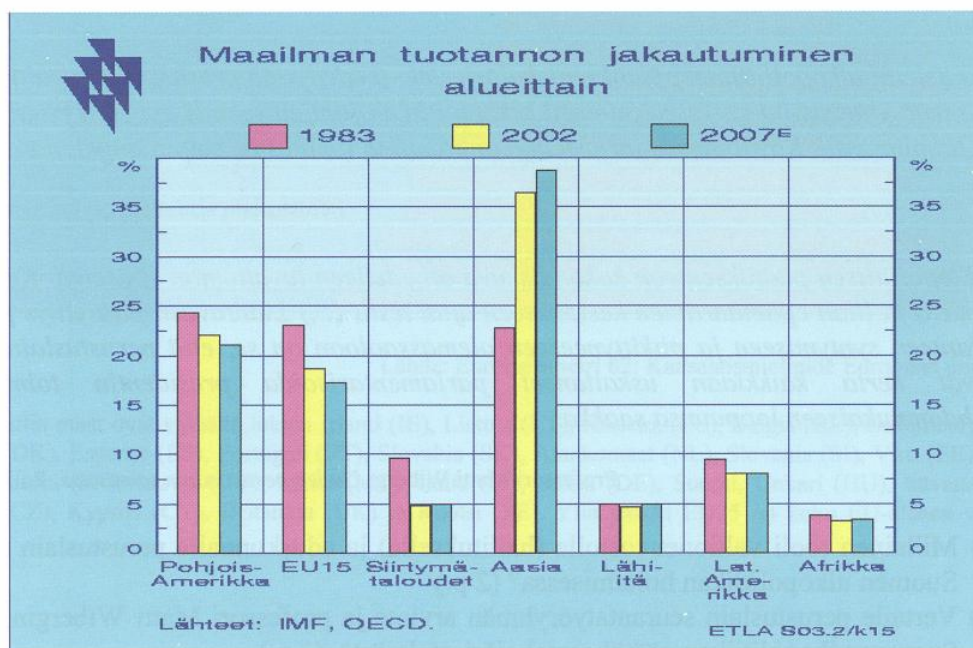
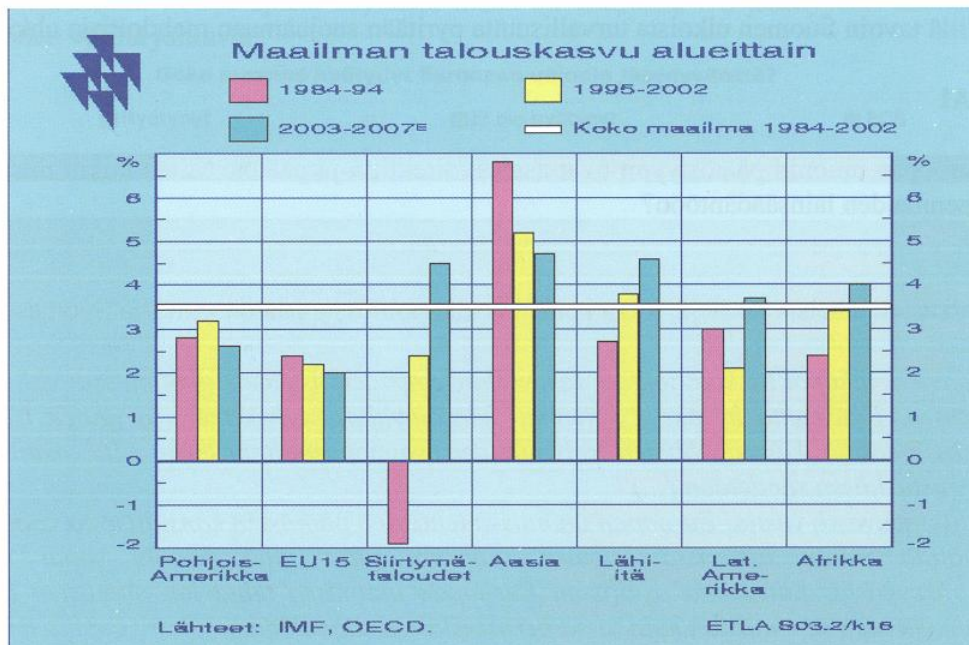
Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö, 2002

Ulkopoliittisen päätöksenteon kokonaiskuva on edelleen luvattoman epäselvä. Koko 93 § on sekava ja liian epämääräinen kestääkseen ajan testit (...) Luultavasti pääselitys pulmallisen tilanteen syntymiseen ja pitkittyneeseen olemassaoloon on se, että perustuslain uudistajat eivät kerta kaikkiaan uskaltaneet parlamentarisoida presidentin toimivaltuuksia johdonmukaiseen loppuunsa saakka.

Professori Matti Wiberg, *Uuden perustuslain toimivuus*, Poliitikka 3/2003

- a) Millainen rooli valtioneuvostolla (hallituksella) ja eduskunnalla perustuslain mukaan on Suomen ulkopoliitiikan hoitamisessa? (2 p.)
- b) Vertaile perustuslain seurantatyöryhmän arviota ja professori Matti Wibergin näkemystä Suomen ulkopoliitiikan päätöksentekojärjestelmästä. (3 p.)
- c) Pohdi esimerkkien avulla, miten presidentin ja valtioneuvoston toiminta ulkopoliitiikan hoidossa 2000-luvun alkuvuosina tukee perustuslain seurantatyöryhmän tai professori Wibergin esittämää arviota. (4 p.)

- +10. Oheiset taulukot kuvaavat tuotannon jakautumista maailman eri alueiden kesken sekä talouskasvua näillä alueilla. Termi "siirtymätaloudet" tarkoittaa Euroopan entisiä sosialistisia maita.

Lähde: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

- Mitä muutoksia tuotannon alueellisessa jakautumisessa ja talouskasvussa on tapahtunut vuosina 1983–2002? (3 p.)
- Mistä eri syistä muutokset johtuvat? (6 p.)